

Atatürk Müzeleri

Toplumun kültürel mirasını toplayan, araştıran, koruyan ve halkın eğitimi için sunan müzeler, günümüzde çağdaş bir toplumda bulunması gereken temel kurumlardan biri olarak kabul edilmektedirler. Geleceği görebilmek için geçmiş bilmek, bir başka deyişle yarınları sadece bugünün değil, geçmişin üzerine de inşa etmek gerekir ki, bu da tarihi yaşatan ve unutturmeyen müzelerle sağlanabilir. Müzelerdeki eserler, bir taraftan geçmiş günümüze taşırken, diğer taraftan da tarihî belgeler üzerinde kalem oynatmayı imkânsızlaştıran en etkili araçlardır ve bu nedenle; müzeler, tarihin arşivi, tarihin laboratuvarı ve tarihin kütüphanesidir. Ulu önder Atatürk, ulusal bilincin sağlanmasında tarih eğitiminin önemini şu sözleriyle ifade etmektedir: “Bir vatanın sahibi olmanın yolu, o topraklarda yaşamış tarihî olayları bilmek, doğmuş uygarlıkları tanımak, sahip olmaktan geçer.” Ulusal duyguların ve ileri kültür düzeyinin ifadesi olan müzeler, aynı zamanda ulusal kimliği oluşturmak ve ideal vatandaş yaratmak için bilgi ve değerlerin aktarıldığı eğitim kurumları olma misyonunu da taşımaktadırlar. Atatürk, “Türkiye Cumhuriyeti'nin temeli kültürdür, Cumhuriyet, zengin Türk millî kültürünün üzerine kurulmuştur” sözleriyle, müzeleri, Türk kültürünün maddi varlıklarının korunduğu ve sergilendiği yerler olarak görmektedir. Bu topraklar üzerindeki kültürel miras, hangi tarihte kimler tarafından bırakılmış olursa olsun, insanlığın evrensel değerlerine sahip çıkma bilinciyle yarınlar taşımak, Atatürk'ün kültür politikasıdır. Atatürk, tarih ve kültürün maddi belgelerinin toplandığı ve sergilendiği müzelere büyük bir ilgi göstermiş ve kurulmasını da bizzat sağlamıştır. Atatürk zamanında kurulan müzeler: Ankara Anadolu Medeniyetleri Müzesi (1921), Antalya Müzesi (1922), Sivas Müzesi (1923), Adana Müzesi (1924), Bergama Müzesi (1924), Topkapı Sarayı Müzesi (1924), İzmir Müzesi (1925), Edirne Müzesi (1925), Ankara Etnografya Müzesi (1925), Tokat Müzesi (1926), Konya Müzesi (1926), Amasya Müzesi (1926), Kayseri Müzesi (1929), Efes Müzesi (1930), Afyon Müzesi (1931), Sinop Müzesi (1932), Van Müzesi (1932), Ayasofya Müzesi (1934), Diyarbakır Müzesi (1934), Manisa Müzesi (1935), Tire Müzesi (1936), Çanakkale Müzesi (1936), Niğde Müzesi (1936), İstanbul Resim ve Heykel Müzesi (1937). Tarihî eski yapıların korunması ve onarımı, yurt dışına kaçırılmış olan eserlerin tekrar yurda getirilmesi, Anadolu'da arkeolojik millî kazıların başlatılması, müze ve tarih uzmanlarının yetiştirilmesi, bunları yetiştirecek fakültelerin açılması, Türk tarihinin, Türk dilinin bilimsel araştırmaları ve bunları yapacak kurumların kurulması, Atatürk'ün yakın ilgisi ve sevgisinin eseridir. Büyük Atatürk'ün doğumundan ölümüne kadar, hayatının çeşitli dönemlerinde uzun veya kısa süreler oturduğu, dinlendiği, çalıştığı ya da konuk olduğu evler, köşkler ve Millî Mücadele hareketine yön verdiği karargâhlar, “Atatürk müzeleri” ve “Atatürk evleri” adı altında müzeye dönüştürülmüşlerdir. Bu müze ve evlerin, önemli bir kısmı devlet kurumu olmakla beraber son dönemlerde özel müzelerin de açıldığını görmekteyiz. Bugün sınırlarımız içinde yer almayan Selanik'teki Atatürk Evi başta olmak üzere; ülkemizdeki Atatürk Müzeleri ve Atatürk Evleri şunlardır:

1- Selanik'te Atatürk Evi

Atatürk'ün Selanik'te doğduğu, çocukluk ve gençlik günlerinin bir kısmını geçirdiği, memleketin hür bir idare rejimine kavuşması için arkadaşları ile birlikte karar verdiği tarihî ev bugün, Atatürk Evi adıyla müze olarak tanzim edilmiş ve ziyarete açılmıştır. 29 Ekim 1933'te Cumhuriyet'in onuncu yıl dönümü vesilesiyle, Selanik Belediyesi, Türk-Yunan dostluğu ve Balkan Konferansı'nın bir hatırası olarak, Atatürk'ün doğduğu evin çift kanatlı kapısının sağ köşesine mermer bir plaka yerleştirmiştir. Plakanın üzerinde Türkçe, Elence ve Fransızca olarak şu ibare yazılıdır: “Türk milletinin büyük müceddidi ve Balkan ittifadının müzahiri Gazi Mustafa Kemal burada dünyaya gelmiştir.” Selanik Belediyesi, 19 Şubat 1937'de Atatürk'ün doğduğu evin anahtarlarını, Atatürk'e hediye edilmek üzere Selanik Konsolosluluğumuza teslim etmiştir. 10 Kasım 1953'te müze olarak ziyarete açılan Selanik'teki Atatürk Evi, Selanik

Başkonsolosluğumuzun da bulunduğu etrafı duvar parmaklıklarla çevrili bir bahçenin ana caddeye bakan köşesi üzerinde, üzeri kiremit çatılı, çıkmalı, eski Türk evleri tipinde ve üç katlı bir yapıdır. Müze olarak düzenlenen evde, Atatürk'ün kullandığı elbiseler, şahsi eşyalar, hayatına dair fotoğraflar ve belgelerle beraber küçük bir Atatürk kitaplığı da yer almaktadır.

2) Adana Atatürk Müzesi

15 Mart 1923'te Atatürk'ün, eşi ile birlikte Adana'ya geldiğinde konuk olduğu ev, Atatürk Bilim ve Kültür Müzesi Koruma ve Yaşatma Derneği'nce ve halkın yardımıyla kamulaştırılıp restorasyonu yapılmış ve 1981 yılında Müze Müdürlüğüne bağlı bir müze olarak hizmete açılmıştır. Atatürk'ün Adana'ya gelişi her yılın 15 Martında resmî törenle bu binada kutlanmaktadır. Müzede, Kurtuluş Savaşı sırasında ve sonraki yıllarda çıkan yerel gazetelerden Yeni Adana, Türk Sözü, Çukurova, Dirlik gazeteler, Osmanlıca ve Türkçe (Latin harfleriyle) yazılı 2000'e yakın kitabın yer aldığı bir kütüphane, Atatürk'ün mumdan heykeli, mücahitlerin portreleri ve Atatürk'ün ölüm anına, 09.05'e ayarlanarak durdurulmuş bir saat ve Atatürk, İsmet İnönü ve Kuvayımillîye döneminde emeği geçen ve Kuvayımillîye hareketini başlatanların büstleri sergilenmektedir.

3) Afyon Dumlupınar Müzesi

Afyon'un 59 km. kuzeybatısında Dumlupınar İlçe merkezinde yer almaktadır. İnşaatına 1990 yılında başlanmış, 1996 yılının sonunda bitirilmiş ve 1997 Zafer Haftası içerisinde resmi açılışı yapılmıştır. Dumlupınar Abidesi peyzaj alanı içerisinde yer alan müze iki katlıdır.

4) Afyon - Tarihi Millî Park Müdürlüğü Zafer Müzesi

Afyon'da Atatürk Karargâhı olarak bilinen müze, Emniyet Müdürlüğü olarak kullanılan eski Belediye Binasıdır. Bina, 1985 yılında Millî Emlak Müdürlüğünce "Zafer Müzesi" olmak üzere, Başkomutan Tarihi Millî Park Müdürlüğüne tahsis edilmiştir. 27 Ağustos 1922'de Afyon'un düşman işgalinden kurtuluşunu takiben, Başkomutan Mustafa Kemal Paşa, Garp Cephesi Komutanı İsmet İnönü, Genel Kurmay Başkanı Fevzi Çakmak Paşa ve Garp Cephesi Hareket Şube Müdürü Tevfik Bıyıklıoğlu bu tarihi binada kalmış ve burayı karargâh olarak kullanmışlardır. Zafer Odası olarak düzenlenen odada, Atatürk'ün kullandığı eşyalar, Atatürk'ü Kocatepe'de gösteren yağlıboya tablo, Zaferle ilgili fotoğraflar asılıdır ayrıca masa üzerinde Atatürk büstü vardır.

5- Afyon Şuhut'ta Atatürk Karargâhı

Afyon'un Şuhut ilçesinde yer alan müze, Atatürk'ün 24 Ağustos 1922'de Büyük Taarruz hazırlıklarını yaptığı ve geçici karargâh olarak kullandığı evdir. Atatürk'ün kaldığı bu ev, iki katlı, cumbalı, küçük bir köy konağıdır. Alt katında hole açılan 4 odası, üst katında 1 salon 4 oda ve bir selamlığı vardır. Atatürk, bu kattaki cumbalı odada çalışmış ve dinlenmiştir.

6- Ankara - Alagöz Karargâh Müzesi

Sakarya Savaşı'nda düşmanın Polatlı yakınlarına kadar ilerlemesi üzerine Batı Cephesi Komutanlığı, Ankara-Polatlı arasındaki Alagöz Köyü'nü Cephe Karargâhı olarak seçmiştir. Bu köyün halkından, Türkoğlu Ali Ağa'ya ait çiftlik evi karargâh olarak kullanılmıştır. 1967 yılında, Eski Eserler ve Müzeler Genel Müdürlüğüne bağlı olan Anıtkabir Müze Müdürlüğüne devredilen binanın, restorasyonu yapılarak müze hâline getirilmiştir. 10 Kasım 1968'de sadece üst katı, 1983'te ise tamamı teşhire açılmıştır.

7) Ankara - Atatürk Kültür Merkezi Cumhuriyet Devri Müzesi

Müze 27 Aralık 1987 tarihinde hizmete girmiştir. Binanın giriş katında bulunan müzenin duvarları Kurtuluş Savaşı'nı, devrimleri, Atatürk'ün Cumhuriyet, bağımsızlık, gençlik, sanat konularındaki sözlerini kapsayan rölyeflerle kaplıdır. Rölyefler, bölüm bölüm aydınlatılarak müzik ve ses eşliğinde "ses ve ışık" gösterileri yapılmaktadır. Bu gösteriler, Türkçe, İngilizce, Almanca ve Fransızca olmak üzere 4 dilde hazırlanmış olup yaklaşık 15 dakika sürmektedir. Giriş katının altında ise Kurtuluş Savaşı, devrimler, kalkınan Türkiye ve kuruluşları, resim, obje, yazı, maket, slayt gibi araçlarla (445 adet) tanıtılmaya çalışılmaktadır. Bu katta ayrıca Türklerin Orta Asya'dan çıkıp Anadolu'da Kurtuluş Savaşı'nı müteakip bir devlet kurma ve Atatürk devrimlerini içeren 25 dakikalık bir multivizyon gösterisi izleyicilere sunulmaktadır.

8) Ankara - Etnografya Müzesi

1927 yılında yapılan Ankara Etnografya Müzesi, 1930 yılında ziyarete açılmıştır. Atatürk'ün 10 Kasım 1938'de ölümünden sonra, katafalkı büyük bir törenle 19 Kasım 1938 günü Dolmabahçe'den alınarak, önce Yavuz zırhlısına, sonra da Haydarpaşa'dan trenle Ankara'ya nakledilmişti. Tabut, buradan Büyük Millet Meclisi önündeki katafalkla taşınmış, 21 Kasım 1938'de Ankara Etnografya Müzesi büyük salonundaki geçici kabre konulmuştur. Atatürk'ün kurşunlu tabutuna beyaz mermerlerle bir set yapılmıştır. Bu salon, 10 Kasım 1953 tarihine, yani tabutun Anıtkabir'e nakline kadar 15 yıl süre ile Anıtkabir vazifesi görmüş, devlet başkanları, yerli ve yabancı heyetler ve halk tarafından ziyaret edilmiştir. Bu kısım halen Atatürk'ün anısına hürmeten sembolik bir kabir şeklinde korunmakta, üzerinde beyaz mermere yazılmış şu kitabe bulunmaktadır" Burası 10.11.1938'de sonsuzluğa ulaşan Atatürk'ün 21.11.1938'den 10.11.1953'e kadar yattığı yerdir."

9) Ankara - II. Türkiye Büyük Millet Meclisi Cumhuriyet Müzesi

I. Türkiye Büyük Millet Meclisi binasının yetersiz olması ve gelişen Cumhuriyet Türkiye'si meclisinin ihtiyaçlarını karşılayamaması nedeni ile bina bir takım değişiklikler geçirmiş, sonra da II. Türkiye Büyük Millet Meclisi olarak 18 Ekim 1924 tarihinde hizmete açılmıştır. II. Türkiye büyük Millet Meclisi 1924-1961 yılları arasında Atatürk ilke ve inkılaplarının gerçekleştirildiği; Cumhuriyetimizin gelişmesi için çok önemli çağdaş kararların alındığı; çağdaş yasaların çıkarıldığı uluslararası alanda Türkiye'nin etkinliğini ve saygınlığını artıran antlaşmaların yapıldığı; çok partili sisteme geçişin sağlandığı önemli bir yapıdır. Türk siyasi tarihinde önemli yeri olan II. Türkiye Büyük Millet Meclisi binası işlevini 27 Mayıs 1960 tarihine kadar 36 yıllık bir dönem boyunca sürdürmüştür. 30 Ekim 1981 tarihinde Cumhuriyet Müzesi olarak ziyarete açılmıştır. Müzede ilk üç Cumhurbaşkanı dönemini yansıtan olaylar, kendi sözleri, fotoğrafları, bazı özel Atatürk Devrimleri ve olayları, kanun teklifleri, kanunlar, gazete kupürleri, Atatürk'ün sözleri, fotoğraflar ve konu ile ilgili objeler sergilenmektedir. Ayrıca Cumhuriyet'in ilanından günümüze kadar tedavüle çıkan kâğıt ve madeni paralar, pullar, hatıra paralar ve madalyalar sergilenmektedir. Toplantı salonunda Kurtuluş Savaşımızdan başlayarak devletimizin kuruluşunu belgeleriyle anlatan Türkiye Cumhuriyeti tarihinin önemli kaynaklarından biri olan Atatürk'ün "Nutuk" unun 15-20 Ekim 1927 tarihinde okunduğu doğal ortam, balmumu heykellerle canlandırılmaktadır. Canlı teşhiri desteklemek amacıyla da Büyük Nutuk'tan seçilen pasajlar Devlet Tiyatrosu sanatçıları tarafından seslendirilmiştir. Müzede teşhirin yanı sıra halkımıza ve özellikle genç nesle Kurtuluş Savaşımızı, Cumhuriyeti ve Atatürk'ü tanıtmak amacıyla muhtelif sergiler açılmakta, video gösterileri yapılmakta ve seri konferanslar düzenlenmektedir.

10) Ankara - Kurtuluş Savaşı Müzesi (I. TBMM Binası)

Ankara Ulus meydanında bulunan I. Türkiye Büyük Millet Meclisi binası önce, İttihat ve Terakki Cemiyeti kulüp binası olarak tasarlanmış; Meclisin, 23 Nisan 1920’de bu binada toplanması kararlaştırıldığında henüz bitirilmemiş olan bina, millî bir heyecanın eseri olarak milletin katkısıyla tamamlanmıştır. 23 Nisan 1920 ile 15 Ekim 1924 tarihleri arasında I. Türkiye Büyük Millet Meclisi olarak kullanılan bina daha sonra Cumhuriyet Halk Fırkası Genel Merkezi ve Hukuk Mektebi olarak işlevini sürdürmüştür, 1952 yılında Maarif Vekâletine devredilmiş, 1957 yılında ise müzeye dönüştürülmek üzere çalışmalara başlanmıştır. Bina 23 Nisan 1961’de “Türkiye Büyük Millet Meclisi Müzesi” adıyla halkın ziyaretine açılmıştır. Atatürk’ün doğumunun 100. yılını kutlama programı çerçevesinde, 1981 yılında Kültür ve Turizm Bakanlığı Eski Eserler ve Müzeler Genel Müdürlüğü tarafından restorasyon ve teşhir-tanzim çalışmaları sonucu 23 Nisan 1981 tarihinde “Kurtuluş Savaşı Müzesi” adıyla yeniden ziyarete açılmıştır. Müzede, 1918-1923 yılları arasındaki olaylar, tarih sıralamasına göre yağlı boya tablo, fotoğraf, belge, bazı objeler, harp silah araç gereçleri ve modelleriyle anlatılmakta; Meclis çalışmaları birinci ve ikinci dönem mebuslarına ait fotoğraf, yağlı boya tablo, belge, hatıra eşyaları ve bazı objeler sergilenmektedir.

11) Ankara - Atatürk’ün Mekânı Müze Köşk

Ankara’ya geldiği 27 Aralık 1919 tarihinden 1921 yılına kadar önce Ziraat Okulunda, TBMM Başkanlığına seçilmesinden sonra da İstasyondaki taş binada ikamet eden Atatürk, 1921 yılının Haziran ayında Çankaya’daki bağ evine yerleşmiştir. Bugün Müze Köşkü’nün girişinde, Atatürk’ün 57 yıllık ömründe en uzun süre yaşadığı ikametgâh olma özelliğini de taşıyan bina, 1932 Haziran ayına kadar Türkiye Cumhuriyeti’nin ilk Cumhurbaşkanlığı Köşkü olarak kullanılmıştır. Atatürk’ün kullandığı mobilyaların yanı sıra, Atatürk’ün madalyaları, 1931 milletvekiliği mazbatası, Atatürk serisi pullar, Atatürk’e ait resimler sergilenmektedir. Atatürk’e ait kütüphanede ise mevcut kitaplar, Atatürk’ün geniş ufkunu ve kültür yapısını nasıl oluşturduğunu gösteren önemli delillerdir. Kitaplarda aldığı küçük notları, işaretlediği bölümleri ve altını çizdiği satırları bulmak mümkündür. Atatürk “Büyük Nutuk”u burada kaleme almıştır. Zamanla eski köşk, bir devlet başkanı için yeter sayılmamıştır, 1932 yılında Atatürk’ün emirleriyle, bugün Cumhurbaşkanlığı Köşkü olarak kullanılan yeni köşk yaptırılmıştır. Atatürk’ün dairesinde, Atatürk’ün eşyaları muhafaza edilmektedir.

12) Ankara - Anıtkabir

Türk Kurtuluş Savaşı’nın ve Türk İnkıplarının büyük önderi Türkiye Cumhuriyeti’nin kurucusu Mustafa Kemal Atatürk’ün, Türk vatanının bağımsızlığını kazanması için giriştiği savaş ve Türk milletini çağdaş uygarlık seviyesine ulaştırmak amacıyla gerçekleştirdiği inkılaplarla geçen yaşamı 57 yıl sürmüş ve Büyük Önder 10 Kasım 1938’de ebediyete intikal etmiştir. O’nun yüceliğini her yönüyle temsil edecek, ilke ve inkıpları ile çağdaşlaşmaya yönelik düşüncelerini yansıtacak bir anıt mezar yapma fikri, Atatürk’ü kaybetmenin derin hüznü içindeki Türk milletinin ortak isteği olarak belirmiş ve yapımına karar verilmiştir. Anıtkabir’in inşaatı ise 9 Ekim 1944’de görkemli bir temel atma töreni ile başladı. Anıtkabir’in inşası 9 yıllık bir süre içinde 4 aşamalı olarak yapılmıştır.

13) Ankara - Atatürk Evi

Bilindiği gibi Atatürk’ün doğduğu ve çocukluk yıllarını geçirdiği Selanik’teki baba evi Birinci Dünya Savaşı’ndan sonra Osmanlı İmparatorluğu’nun dağılması yüzünden vatan toprakları dışında kalmıştır. Lozan müzakereleri esnasında Atatürk’ün Selanik’i anavatan sınırları içerisine dâhil etme arzusu gerçekleştirilememiş ve Atatürk bundan büyük

üzüntü duymuştur. Devletimizin kurucusu Ulu Önder Atatürk'ün 100. doğum yıl dönümü dolayısıyla bütün yurt sahinında girişilen kutlama çalışmaları esnasında, Ankara Ticaret Odası Yönetim Kurulu'nun 6 Kasım 1980 tarihinde, "Atatürk"ün Selanik'te doğduğu, çocukluk ve gençlik yıllarının geçtiği, memleketin hür bir idari rejime kavuşması için kader arkadaşlarıyla birlikte çalıştığı tarihî evin aynı ölçüler içindeki bir benzerinin Ankara'da yaptırılmasına" dair alınan kararla, Atamızın çok sevdiği ve kendilerinin kurduğu Atatürk Orman Çiftliği'nde tahsis edilen bir arazi üzerine Selanik'teki baba evinin benzeri yapılmıştır. Atatürk'ün şahsi fotoğraf, vesika ve belgelerini ihtiva eden müze, 10 Kasım 1981 tarihinde ziyarete açılmıştır.

14) Abdurrahim Tuncak Atatürk Müzesi

Atatürk'ün İstanbul'da kiraladığı ilk ev, Akaretlerdeki evidir. Atatürk, Balkan ve Birinci Dünya savaşları sırasında cephelededir. Atatürk'ün cepheleden ayrılıp İstanbul'a geldiğinde ailesiyle bu evde yaklaşık 317 gün kaldığı tahmin edilmektedir. 10 Kasım 1990 tarihinde, Başkent Üniversitesi'nin Bağlıca Kampüsünde hizmete giren Abdurrahim Tuncak Atatürk Müzesi, 8 Kasım 1998 tarihinde Atatürk'ün Akaretlerde oturmuş olduğu evin birebir aynısı olan yeni binasına taşınmıştır. Atatürk'ün manevi oğlu Abdurrahim Tuncak'ın katkılarıyla oluşturulmuş müzede, Atatürk'ün fotoğraflarından oluşan bir koleksiyon ve Atatürk'e ait giysiler yer almaktadır.

15) Ankara -Türk İnkılap Tarihi Enstitüsü Müzesi

Türk devrimleri ve Türkiye Cumhuriyeti rejiminin dayandığı esaslar hakkında her türlü araştırmalarda bulunmak, bu konularla ilgili belgeleri ve yayınları toplamak, bunlarla kütüphaneler, müzeler açmak, arşivler kurmak, Türk devrimlerini memleket içinde ve dışında tanıtmak, dersler, konferanslar vermek, yayınlar yapmak üzere, 15 Nisan 1942 tarih ve 4204 sayılı özel bir kanunla, Ankara Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesine bağlı olarak Türk İnkılap Tarihi Enstitüsü kurulmuştur. Türk İnkılap Tarihi Enstitüsü'nün zengin bir kütüphanesi, arşivi, bir de müzesi vardır. 1943 yılından başlayarak müzeye bağışlar olmuş, Ankara Etnografya Müzesindeki Hatay Devletine ait mühürler buraya verilmiştir. Ayrıca Polis Enstitüsü'nden, Emin Erkul, İbrahim Sunbay, Kazım Karabekir, Ali Fuat Cebesoy, Behiç Erkin ve H. Muhittin Çarıklı tarafından, Kurtuluş Savaşı ve İnkılaplarla ilgili eşyalar bağışlanmıştır. Müzede, Atatürk'ün Sivas Kongresi günlerinde kullandığı masa ve koltuk, Atatürk'ün hayatına ait fotoğraflar, inkılaplarla ilgili resimler, belgeler vardır. Türk İnkılap Tarihi Enstitüsü'nün ayrıca bir de arşivi bulunmaktadır.

16) Ankara - Valilik Binasında Atatürk Odası

Atatürk, 27 Aralık 1919 Cumartesi günü saat 14. 00'de ilk olarak Ankara'ya gelmiş, coşkun gösterilerle karşılandıktan sonra, saat 15:00'de Valilik makamını ziyaret etmişlerdi. Atatürk, Ziraat Mektebi'ndeki karargâhına yerleştikten sonra da, sık sık Valilik makamına uğramışlar, burada çalışmış, toplantılar yapmışlardı. Türkiye Büyük Millet Meclisi Hükûmeti teşekkül ettikten sonra da ilk icra vekilleri heyetine yine bu odada Başkanlık etmişlerdir. Atatürk'ün ölümünden sonra, Valilik makamına Atatürk'ün bir büstü ile mermer bir plaka konmuş, plakanın üzerine şu cümleler yazılmıştır. "Atatürk, Kurtuluş Savaşının başlangıcında Anadolu ve Rumeli Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti'nin Heyet-i Temsiliye Reisi olarak 27. 12. 1919 Cumartesi günü saat 15:30'da Ankara'yı şereflendirdi. Burayı kendilerine çalışma odası seçen Büyük Önder, Türkiye Büyük Millet Meclisi İcra Vekilleri Heyetine bu odada riyaset buyurdular. 1919-1920 Atatürk'ün çalışma odası, bugün de Ankara Valiliği makamı odası olarak kullanılmaktadır.

17) Atatürk'ün Ankara Orman Çiftliğinde ve Çubuk Barajındaki Köşkleri

Atatürk başkent Ankara'nın 7 km batısındaki çorak topraklarda örnek bir çiftlik kurmayı düşünmüştür. Türk çiftçisine

toprak ve tabiat şartları uygun olmasa dâhi bilgiyle, kararlılıkla çalışıldığı takdirde başarı sağlanabileceğini göstermek istiyordu. Atatürk 5 Mayıs 1925'te kurduğu Orman Çiftliğinde, çiftliğin her türlü faaliyetiyle uğraşmış bütün masraflarını kendi ödemiş; yaptırdığı köşklere günlerce kaldığı olmuştur. Bu köşkler şunlardır:

a) Marmara Köşkü: Atatürk Orman Çiftliğinin güneyindeki tepeler üzerindedir. Marmara Köşkü iki katlı olarak yaptırılmıştır. Atatürk'ün kullandığı eşyalar, mobilyası ve yatak takımları köşkte bir odada bulunmaktadır.

b) Orman Çiftliği Atatürk Köşkü: Bu köşk tek katlı ve kiremit çatılıdır. Köşkte Atatürk'ün kullandığı eşyalar, Cumhurbaşkanlığı Çankaya köşküne devredilmiş burada yalnız Atatürk'e ait çekmeli bir masa bırakılmıştır. Atatürk sağlığında 11 Mayıs 1937 günü Marmara köşkünde iken Orman Çiftliğine, Silifke ve Yalova'daki çiftliklerini içerisindeki köşklere birlikte Milletine armağan ettiğini duyurmuş, bu başışa ait belgeyi o gün imza etmiştir.

c) Çubuk Barajında Atatürk Köşkü: Çubuk barajı, Ankara'nın 11 km kuzeyinde Çubuk Çayı üzerindedir. Baraj Atatürk'ün direktifleriyle 1929 yılında yapılmaya başlanmış 1936 yılında tamamlanarak 3 Kasım 1936 tarihinde yapılan bir törenle Atatürk'ün eliyle hizmete girmiştir. Baraj kapısının sağına konulan kitabede şöyle denilmektedir: "Bu Çubuk Bendi Türk Ulusunun İlk Cumhuriyet Reisi Kemal Atatürk Devrinde Devlet Merkezi Ankara'nın su ihtiyacını karşılamak üzere kurulmuştur 1929-1936". Çubuk barajı sırtları üzerine Atatürk'ün zaman zaman dinlenmesi için küçük bir köşk yaptırılmış, Atatürk baraja geldiği zaman bu köşkte dinlenmişlerdir. Atatürk'ün ölümünden sonra köşk bazı ek yapılarla genişletilmiş ve baraj müdürlüğü binası olarak kullanılmaya başlanmıştır. Bugün köşkte Atatürk'ün baraj gezilerinde bindiği bir deniz motorundan başka devrine ait hatıra eşya kalmamıştır.

18) Ankara'da Söğütözü Atatürk Dinlenme Evi

Atatürk'ün dinlenme evi Ankara Orman Çiftliğinin doğusunda Söğütözü koruluğundadır. 1926 yıllarında Atatürk Orman Çiftliğini kurarken bir gün atla gezintiye çıkmış bu yeri beğenerek zaman zaman gelip dinlenmek üzere, kendisi için bir kulübe yaptırılmasını istemiştir. İki gün içerisinde yaptırılan bu kulübeye sık sık uğramış, burada dinlenmiş, çevresine, eliyle söğüt ve çamlar dikmiştir. Atatürk Dinlenme Evi, tek katlı tek odalı küçük bir kulübeden ibarettir. Batıya açılan ancak bir kişinin girebileceği bir kapısı, bir kahve ocağı, iki penceresi ve bir sediri vardır. Atatürk'ün ölümünden sonra, buradaki eşya olduğu gibi korunmuş ve ziyarete açılmıştır. Duvarda Atatürk'ü bu evde, buradaki hasır koltukların birinde dinlenirken gösteren bir fotoğraf asılıdır.

19) Ankara İstasyon Binası

Atatürk Anadolu'daki tarihî gezisini ve kongreleri tamamladıktan sonra Ankara'ya gelmiş, önce Ziraat Mektebine, daha sonra da "Direksiyon Binası" denilen Ankara'nın küçük istasyon binası kendisine tahsis edilirken, diğer bölümleri yine Demiryollarının hizmeti için kullanılmıştır. Kurtuluş Savaşı'nın harekât planları ve Türkiye Büyük Millet Meclisi kurulması esasları bu binada yapılmıştır. Bina, Devlet Demiryolları Genel Müdürlüğü'nce 1965 yılında müze hâline getirilmiştir.

20) Antalya - Alanya Atatürk Evi Müzesi

18 Şubat 1935 tarihinde Alanya'ya gelen Türkiye Cumhuriyeti'nin kurucusu, Ulu Önder Atatürk'ün Alanya'yı ziyareti sırasında bir süre kalıp dinlendiği ev, 1987 yılında da restore edilip döşenerek "Atatürk Evi ve Müzesi" olarak ziyarete açılmıştır. Müzede Atatürk'ün kişisel eşyaları, fotoğraflar, Atatürk'ün Alanyalılarına yazmış olduğu bir telgraf ve diğer tarihli belgeler sergilenmektedir.

21) Antalya - Atatürk Müzesi

Atatürk'ün, Antalya seyahatlerinde dinlendiği köşk, Antalyalılar tarafından kendisine hediye edilmiştir. Antalya Atatürk Köşkü, 1980 yılından sonra Kültür Bakanlığına devredilmiş, onarıldıktan sonra da Atatürk Müzesi olarak ziyarete açılmıştır.

22) Balıkesir - Kuvayımillîye Millîye Müzesi

Kuvayımillîye Müzesi oluncaya kadar, Belediye Binası olarak kullanılan bina, Kurtuluş Savaşı esnasında önemli hizmetlerin verildiği bir mekân olmuş; 6 Şubat 1923 tarihinde Balıkesir'e ilk gelişlerinde Büyük Atatürk de burada kalmıştır. Millî Mücadele çalışmalarına karargâhlık etmiş bu bina, müze olarak 6 Eylül 1996 tarihinde hizmete açılmıştır. Balıkesir'de Kuvayımillîye'nin kurulmasına öncülük etmiş 41 kişinin aldıkları yazılı kararlar, kongrenin kararları, bu kahramanların zatî eşyaları, fotoğrafları ile Atatürk'ün Balıkesir'e gelişlerinde çekilmiş fotoğrafları sergilenmektedir.

23) Bursa - Atatürk Müzesi

Atatürk'ün Bursa'yı ikinci ziyaretinde (20-24 Ocak 1923) Bursa Belediyesi bu binayı kendisine hediye etmiş ve Atatürk Bursa'yı ziyaretlerinde bu evde kalmıştır. 29 Ekim 1973 tarihinde Cumhuriyet'in 50. yılında müzeye dönüştürülerek ziyarete açılmıştır. Köşkün eşyalarının tamamına yakını Atatürk'ün kullandığı orijinal eşyalardır.

24) Çanakkale - Eceabat Çamyayla Atatürk Karargâhı

Atatürk, 25 Şubat 1915'te, Çanakkale Savaşlarına katılmak üzere Eceabat'a gelmiş, burada ikmal yaptıktan sonra, 18 Nisan 1915'te Çamyayla (Bigali) köyüne gelerek, bir köy evini Karargâh yapmıştı. Bu evde Atatürk'ün günlerce en uzun gecelerini geçirdiğini, petrol lambalarının sabahlara dek yandığını herkes biliyordu. O gün kullanılan eşyalardan tek bir masa kalmıştı. Çamyayla Atatürk Müzesi Kurma Komitesi adıyla kurulan komite, 1969 yılında evin dış kapısı üzerine "Mustafa Kemal Atatürk'ün 1915 yılındaki 19'uncu Tümen Karargâhı" ibaresini taşıyan bir levha yerleştirmiş; daha sonra Atatürk'ün Çamyayla Karargâhı, Kültür Bakanlığına devredilmiştir. 1973 yılında müze olarak ziyarete açılan Karargâh Evinde, Atatürk'ün resimleri sergilenmektedir.

25) Denizli - Atatürk ve Etnografya Müzesi

Atatürk'ün Denizli'ye geldiğinde kaldığı ev müzeye dönüştürülmüştür. 1977 yılında Köşk, Atatürk ve Etnografya Müzesi yapılmak üzere Kültür Bakanlığına devredilmiş, 1984 yılında Müze olarak ziyarete açılmıştır.

26) Diyarbakır - Atatürk Köşkü

Atatürk, Çanakkale Savaşından sonra 1916 yılı şubat ayı sonlarında 16. Kolordu Komutanı olarak Doğu cephesinde görevlendirilmiş, 14 Mart 1916 günü Kolordu Karargâhı olan Diyarbakır'a gelmiştir. Diyarbakır surlarının dışındaki Semanoğlu Köşkü Atatürk'e verilmiştir. Atatürk 27 Mart 1917 tarihine kadar bu köşkte kalmıştır. Diyarbakır Belediyesi 5 Nisan 1926 günü aldığı bir kararla Atatürk'ü fahri hemşehrileri olarak seçmiş ve Diyarbakır'a ilk gelişlerinde kaldığı bu köşkü kendisine hediye etmiştir. Atatürk'ün ölümünden sonra Atatürk Köşkü Diyarbakır belediyesinin korumasında yeniden onarılmış ve ziyarete açılmıştır.

27) Erzurum - Atatürk Müzesi

Mustafa Kemal Paşa'nın Samsun'a çıkmasından sonra kongre için gelmiş olduğu Erzurum'daki bu konak 9 Temmuz 1919 tarihinde Hüseyin Rauf Bey ve arkadaşları ile yerleşmeleri, 29 Ağustos 1919 tarihine kadar 52 gün Erzurum

Kongresi çalışmalarını sürdürmeleri ile tarihsel bir önem kazanmıştır. Gazi Mustafa Kemal Paşa'nın Erzurum'dan ayrılması üzerine ev yine vali konağı olarak kullanılmaya başlanmıştır. Cumhuriyet'in ilanından sonra 13 Eylül 1924 günü Erzurum'a gelişinde, Belediye Başkanı Nazif Bey tarafından Erzurumlu bir kuyumcuya yaptırılan altın anahtar ve evin tapusu şehir adına Mustafa Kemal Paşa'ya armağan edilmiştir. 1930-1934 yılları arasında Erzurum kolordu kumandanlarının ikametine verilen konak, Atatürk'ün ölümü üzerine kız kardeşi Makbule Hanım'a intikal etmiş ve tapu kayıtlarından elde edilen bilgiye göre, onun da ölümünden sonra isteği üzerine 12.10.1944 tarihinde Çocuk Esirgeme Kurumuna devredilmiştir. 3.10.1984 tarihinde Atatürk Müzesi olarak ziyarete açılmıştır. Anadolu'da yayınlanan Türk Gazetesi Envari Şarkıye'nin, Millî Mücadele Dönemi'nin unutulmaz gazetesi Albayrak'ın ve Erzurum Kongresi bildirilerinin basıldığı matbaa makinesinin teşhir edildiği müzede, Erzurum Kongresi üyelerinin fotoğrafları ve biyografileri de bulunmaktadır.

28) Eskişehir - Atatürk ve Kültür Müzesi

1920-1938 yılları arasında on altı kez Eskişehir'i ziyaret eden Ulu Önder Atatürk'ün anılarını yaşatmak amacıyla düzenlenen ve 1970 yılında açılan müzenin ilk bölümü Atatürk'e ayrılmıştır. Burada Atatürk'ün özel eşyaları, Eskişehir'i ziyaretlerinde kendilerine hediye edilen eşyalar ve kronolojik olarak sergilenen fotoğrafları yer almaktadır.

29) İçel - Mersin Atatürk Evi Müzesi

Türkiye Cumhuriyeti'nin kurucusu, büyük önder Atatürk Akdeniz'in bu güzel kenti ve ticaret merkezi Mersin'imizi sekiz kez ziyaret ederek onurlandırmışlardır. Atatürk'ün ve eşi Latife Hanım'ın 20 Ocak-2 Şubat 1925 tarihlerinde yaptıkları ziyarette de kaldıkları evin, müze olarak 12 Ekim 1992 tarihinde "Atatürk Evi ve Müzesi" olarak resmi açılışı yapılmıştır. Mersin Atatürk Evi ve Müzesi'nin alt katı "Fotoğrafları ve Belgelerle Atatürk Müzesi" olarak hazırlanmıştır. Ayrıca Ankara, Anıtkabir Müzesi'nden getirilen 22 adet kişisel eşyası da sergilenmektedir.

30) İçel - Silifke Atatürk Evi

Silifke büyük Atatürk'ün çiftlik olarak kurduğu, köylülerle birlikte ilk tarım kredi kooperatifini oluşturduğu ve değişik zamanlarda dört defa ziyaret ettiği bir beldedir. Atatürk'ün Silifke'de 27 Ocak 1925 gecesi konuk olduğu konağın kamulaştırılarak Atatürk evi hâlinde düzenlenmesi için 1974 yılında çalışmalara başlanmıştır. 1986 yılında Atatürk evi olarak düzenlenmiş 2 Ocak 1987 günü de törenle ziyarete açılmıştır. Atatürk evinin alt katı ilçe halk kütüphanesi ve idari bölümü üst katı ise Atatürk müzesi olarak değerlendirilmiştir. Atatürk'ün kaldığı zaman yattığı yatak takımı, kullandığı yemek takımları, "Gazi M. Kemal" imzalı bir tabanca, Atatürk'ün Tekir Çiftliğine ve kurduğu Tarım Kredi Kooperatifine ait belgeler, fotoğraflar yer almaktadır.

31) İstanbul - Dolmabahçe Sarayı (Atatürk'ün Vefat Ettiği Oda)

Dolmabahçe Sarayı'nda Muayede Salonundan sonra geçilen ve bugün (Hususi Daire) adıyla tanınan bölümün denize bakan yönündeki dördüncü oda, Atatürk'ün hayata gözlerini kapadığı tarihi bir oda olarak, bütün eşyasıyla bir müze hâlinindedir. Hususi Dairenin iki büyük salonunu birbirine bağlayan koridor üzerindeki bu oda, iki kapılı ve dört pencerelidir. Oda'da Atatürk'ün yattığı bronz işleme bir ceviz karyola, gardirop ve komodin vardır. Oda, halılar, kanepeler ve koltuklarla döşenmiştir. Duvarları, açık yeşil üzerine yıldızlar ve çiçeklerle süslü bir kâğıtla kaplıdır. Ceviz karyola üzerinde keten işlemeli beyaz bir örtü, mavi bir yorgan vardır. Pencere perdelidir. Atatürk, Savarona yatında geçen rahatsızlık günlerinden sonra, 10 Kasım 1938 günü saat dokuz beş geçte, bu odada hayata gözlerini yummuştur. Atatürk'ün ölümünden sonra, Dolmabahçe Sarayı'nın bu tarihî odası, Atatürk'ün yatak odası olarak,

olduğu gibi muhafaza edildi. Türk Milleti ile birlikte, sonsuz bir yas tutarak...

32) İstanbul - Florya Atatürk Deniz Köşkü

Atatürk'ün buraya olan ilgisiyle önem kazanan Florya giderek yazlık bir dinlenme merkezine dönüşmüştür. Atatürk için İstanbul Belediyesi tarafından 1935 yılında mimar Seyfî Arkan'a projelendirilen köşk, yazlık bir konut olarak yapılmış ve aynı yıl 14 Ağustos tarihinde kullanıma açılmıştır. Ulu Önder, 1936 yılının Haziran ve Temmuz aylarında uzunca bir süre burada yaşamış, siyasal ve bilimsel toplantılar için köşkü özellikle kullanmış, aralarında İngiliz Kralı VIII. Edward ve Madam Simpson'un da bulunduğu kimi önemli konukları burada ağırlamıştır. Köşk, Atatürk tarafından son olarak 28 Mayıs 1938 günü kullanılmış, 16 Eylül 1988 tarihinde restorasyona alınarak Atatürk Müzesi hâline getirilmiş ve içinde "Atatürk İstanbul'da" konulu sürekli bir fotoğraf sergisi oluşturulmuştur. Öte yandan köşkün bir bölümünde de Atatürk ile ilgili çeşitli yayınlar tanıtılmaktadır.

33) İstanbul - Pera Palas Atatürk Odası

Atatürk Şişli'deki eve taşınincaya kadar İstanbul'da bulunduğu günler hep Pera Palas otelinde kalmıştır. Son yıllarda, Atatürk'ün Pera Palas Otelinde kaldığı oda Atatürk Odası olarak düzenlenmiştir. Atatürk Odası'nda Atatürk'ün yatağı, gardırobu, masası, Atatürk'le ilgili eşya ve fotoğrafları sergilenmektedir.

34) İstanbul - Şişli'de Atatürk Evi (İnkılap Müzesi)

Atatürk Suriye Cephesinden ayrılarak 13 Kasım 1918 de İstanbul'a gelmiş ve Pera Palas Otelinde bir daireye yerleşmişti. Birkaç gün sonra bu otelden ayrılan Atatürk önce yakın dostu Salih Fansa'nın Beyoğlu'ndaki evinde misafir kalmış, sonra da Şişli'de Madam Kasabyan'ın üç katlı evini kiralamıştı. O günlerde annesi Zübeyde Hanımla kız kardeşi Makbule, Beşiktaş'ta Akaretler mahallesindeki bir evde oturuyorlardı. Atatürk, Şişli'ye taşınınca annesi ve kız kardeşini de yanına almış, evin üçüncü katını onlara ayırmıştı. Kendisi orta katta oturuyor, bu katın arka bahçeye bakan odasını da yatak odası olarak kullanıyordu. Büyük salonu, toplantı odası olarak ayırmıştı. Alt katta ise yaveri bulunuyordu. Atatürk, İstanbul'un düşman işgali altında bulunduğu bu karanlık günlerde, evinde arkadaşlarıyla birlikte sık sık gizli toplantılar yapmış, 16 Mayıs 1919 tarihine yani Samsun'a hareketine kadar bu evde oturmuştur. 1943 yılında İnkılap Müzesi olarak ziyarete açılmıştır. Müzede Atatürk'ün Gençliğe Hitabesi ile Atatürk'ün bir yazısı, Millî Mücadele ile ilgili tablolar, oturma odası duvarlarında Atatürk'ün doğumundan 1. Dünya Savaşına kadar hayatına ait fotoğraflar vardır. Atatürk'ün kullandığı eşyalar ve elbiseleri, Millî Mücadele yıllarına ait fotoğrafları, inkılaplarıyla ilgili belgeler sergilenerek donatılmıştır.

35) İzmir - Atatürk Müzesi

Millî Mücadele'de İzmir'i kurtaran Türk ordusu burayı karargâh olarak kullanmıştır. 17 Şubat 1923'te İzmir İktisat Kongresi toplandığında Atatürk şahsi çalışmalarını burada yürütmüştür. 13 Ekim 1926'da bina İzmir Belediyesi tarafından Atatürk'e hediye edilmiş, Atatürk 1930-1934 yılları arasında İzmir'e her gelişinde hep bu evde kalmıştır. 10 Kasım 1938'de Atatürk'ün vefatı üzerine, ev kız kardeşi Makbule Hanım'a veraset yoluyla intikal etmiştir. 25 Eylül 1940'ta İzmir Belediyesi binayı müze yapmak üzere istimlak etmiştir. Atatürk'ün İzmir'e gelişinin 19. yılına rastlayan 11 Eylül 1941 tarihinde müze törenle halka açılmıştır. Restore ve tanzim edilerek 29 Ekim 1978'de törenle "Atatürk ve Etnografya Müzesi" olarak ziyarete açılmıştır. Müzedeki etnografik eserler 13 Mayıs 1988'de açılan yeni Etnografya Müzesi'ne taşındıktan sonra müzenin adı "Atatürk Müzesi" olmuştur.

36) Kastamonu - Arkeoloji Müzesi - Atatürk Salonu

1910 yılında İttihat ve Terakki Kulübü olarak kullanılan bina, daha sonra 1921'de İstiklal Mahkemesi'nin hizmetine verilmiştir. 1940'lı yıllara kadar Türk Ocağı, Halk Fırkası, Kastamonu Gençlik Teşkilatı gibi çeşitli kurum ve derneklerce de kullanılan bina, 1945 yılında Milli Eğitim Müdürlüğü tarafından alınıp müzeye dönüştürülmüştür. Atatürk Salonu olarak düzenlenen kısımda, Atatürk'ün 1925 yılında Kastamonu gezisinde kullandığı çeşitli eşyalar ve fotoğraflar sergilenmektedir.

37) Kayseri - Atatürk Müzesi

Atatürk Heyet-i Temsîliye Reisi olarak 20.12.1919'da Kayseri'ye geldiğinde bu evde kalmıştır. Bunun anısına restore edilen binanın üst kattaki bir odasında, Kayseri'yi ziyaretleri ile ilgili belge ve fotoğraflar sergilenmektedir.

38) Kocaeli - İzmit Müzesi ve Atatürk Evi

Atatürk, Büyük Zaferden önce, Kocaeli Grubunu denetlemek üzere 18 Haziran 1922 günü, Türk dostu Fransız yazarı Claude Farrere ile görüşmek üzere İzmit'e hareket etmiştir. İzmitliler tarafından, halkın saray adını verdiği, meşhur Av Köşkünde misafir edilmiştir. Atatürk, Büyük Zaferden sonra 16 Ocak 1923'te İzmit'e tekrar gelmiş, İstanbul gazetelerinin bazı başyazarları ile basın toplantısını burada düzenlemiştir. Atatürk, bu tarihten sonra, İzmit'e çok kereler gelmiştir. İzmit Müzesi ve Atatürk Evi, tarihî Av köşkünde, 1966 yılında törenle ziyarete açılmıştır.

39) Konya - Akşehir Batı Cephesi Karargâhı Müzesi

Sakarya Meydan Savaşı'nın zaferle sonuçlanmasından sonra, düşmanın Afyon-Eskişehir hattının doğusunda mevzilenmesi üzerine, Batı Cephesi Karargâhı Akşehir'e taşınmış ve 18 Kasım 1921'de Belediye binası Karargâh olarak seçilmiştir. 24 Ağustos 1922 günü Büyük Taarruz için cepheye hareketlerine kadar bu binada çalışılır. Geçen dokuz buçuk aylık sürede, Büyük Taarruz hazırlıkları buradan yönetilir, planlar burada yapılır ve karar burada verilir. Umut ve mücadele günlerinin belgesi olan Karargâh Binası, 1965 yılında Belediyenin başka bir binaya taşınması üzerine, müze olması kaydıyla Bakanlığa başışlanır. Büyük bir onarım sonrasında, 5 Temmuz 1966 günü "Atatürk ve Etnografya Müzesi" olarak ziyarete açılmıştır. 1981 yılında yapılan onarım ve düzenleme sonrasında, esas işlevi nedeniyle bugünkü adını alır. Ulu Önder Atatürk'e hediye edilen ve kendisi tarafından kullanılan eşyalar ve silahlar, fotoğraflar, haritalar ve belgeler teşhir edilmektedir.

40) Malatya - Atatürk Evi

Atatürk'ün Malatya'ya geldiği zaman bir gece kaldığı eski Türk Ocağı, daha sonra Halkevi Binası'nın giriş katındaki iki oda, 1981 yılında Atatürk Evi olarak düzenlenmiştir. Atatürk'ün Halkevini ziyaret ettiği sırada kullandığı eşyalar ve Atatürk kitapları sergilenmektedir.

41) Rize - Atatürk Müzesi

Atatürk, 1924 yılı Eylül ayında "Atatürk'ün Sonbahar Gezisi" olarak bilinen birkaç ay süreli bir geziye çıkmış, bu gezi sırasında; 17 Eylül 1924 günü Trabzon'dan Hamidiye Vapuru ile Rize'ye gelmiş, Rize'de coşkun gösterilerle karşılanmıştır. Rize'de Atatürk'ün bir gece konuk olduğu ev, daha sonra Atatürk'ün 100. ölüm yıl dönümü dolayısıyla Atatürk Müzesi yapılmak üzere düzenlenerek, 1984 yılında ziyarete açılmıştır. Atatürk'ün Rize gezileri, kullandığı eşyalar, Atatürk fotoğrafları, Millî Mücadele yıllarında Rize'de Kuvayimillie ileri gelenlerinin fotoğrafları

sergilenmektedir.

42) Sivas - Kongre Binası Atatürk ve Etnografya Müzesi

Mustafa Kemal Atatürk ve Heyet-i Temsiliye tarafından 2 Eylül-18 Aralık 1919 tarihleri arasında “Millî Mücadele Karargâhı” olarak kullanılan bina, Sivas Kongresi toplantılarının burada yapılmış olması, Anadolu’daki Millî Mücadele hareketinin teşkilatlandırılarak millet iradesinin her türlü baskının, kişi ve zümre idaresinin üstünde olduğunun bütün dünyada duyurulması ve Cumhuriyet yönetiminin temellerinin burada atılmış olması ile tarihî bir hüviyet kazanmıştır. 1981 yılına kadar lise olarak hizmet veren bina, 1984 yılında Kültür ve Turizm Bakanlığı’na devredilmiş ve Atatürk ve Kongre Müzesi olarak düzenlenmiştir. Anadolu Kadınları Müdafa-i Vatan Cemiyeti’ne ait bildirimler ve haberleri içeren belgeler ile İrade-i Milliye Gazetesi’nin basıldığı matbaa makinası ve bu gazeteye ait nüshalar, Sivas Kongresi sırasında ve sonrasında Sivas’ta alınan tüm kararlara ait belgeler; Cumhurbaşkanlığı Köşkü-Atatürk Özel Arşivi, Genelkurmay Askeri Tarih ve Stratejik Etüt Başkanlığı Arşivi, Atatürk Araştırma Merkezi Başkanlığı arşivlerindeki belgelerin örnekleri müzede sergilenmektedir.

43) Samsun - Atatürk Müzesi

Samsun Eski Fuar alanı içinde 19 Mayıs Galerisi olarak inşa edilmiş bulunan Atatürk Müzesi, 1 Temmuz 1968’de ziyarete açılmıştır. Müzede Atatürk’e ait 114 eser teşhir edilmektedir. Atatürk’le ilgili çeşitli kitaplar, Atatürk’ün Samsun’a gelişinde çekilmiş kronolojik bir sıraya göre düzenlenmiş fotoğrafları yer almaktadır. Samsunluların Atatürk’e armağan ettikleri yöresel tütün yapraklarından oluşan bir tablo da müzede sergilenmektedir. Arkadaki büyük salondaki vitrinlerde Anıtkabir Müzesi’nden getirilen Atatürk’e ait şapka, kostüm, eldiven gibi giyim eşyaları ile silahlar, bastonlar, yemek takımı vb. eşyalar sergilenmektedir.

44) Samsun - Gazi Müzesi

Atatürk 19 Mayıs 1919’da Samsun’a ilk gelişinde Mıntıka Palas olarak bilinen bu binada 6 gün kalmıştır. Ulu Önder’in Samsun’a ikinci gelişlerinde (20-24 Eylül 1924) Samsun halkı tarafından söz konusu bina Atatürk’e hediye edilmiş ve Atatürk Samsun ziyaretlerinde bu binada konaklamışlardır. Samsun Belediyesi tarafından Kültür Bakanlığına devredilen binanın restorasyonu yapıldıktan sonra teşhir ve tanzimi gerçekleştirilerek 8.11.1998 tarihinde ziyarete açılmıştır.

45) Samsun - Havza Atatürk Evi

Büyük Önder Mustafa Kemal Atatürk’ün 25 Mayıs-12 Haziran 1919 tarihleri arasında işgale karşı bağımsızlık özleminin ilk meşalesini yaktığı Millî Mücadelenin ilk karargâhı olarak kullandığı evi, bugün müzeye dönüştürülmüş ve ziyarete açılmıştır. Atatürk’ün kaldığı oda binanın ikinci katındadır. Millî Mücadele süresince gerçekleştirilen kongrelerle ilgili resimler, Millî Mücadelede kullanılan bazı silahlar ve Millî Mücadele yıllarını anlatan çeşitli kitaplar ve Atatürk’ün kullandığı eşyalar sergilenmektedir.

46) Trabzon - Atatürk Köşkü

Atatürk, 15 Eylül 1924 sabahı Trabzon’a gelmiş ve halk tarafından heyecanla karşılanmıştır. Atatürk’ün Trabzon’u ziyaretinden sonra Köşk, Trabzon Belediyesince satın alınarak Atatürk’e hediye edildi. Bir Trabzon heyeti, Ankara’ya gelerek Köşkün tapusunu ve anahtarlarını Atatürk’e teslim etti. Atatürk 27 Kasım 1930 günü Ege vapuru ile Samsun’dan Trabzon’a geldiği zaman, geceyi yine bu Köşkte geçirmiştir. Atatürk, 11 Haziran 1937 tarihinde, şahıslarına ait gayrimenkullerini milletine bırakma kararını burada almıştır. Atatürk’ün vefatından sonra, Trabzon

Belediyesi, Atatürk köşkünü Atatürk Müzesi olarak ziyarete açmaya karar vermiş; Atatürk'ün kullandığı eşyalar ve fotoğrafların sergilendiği müzeye dönüştürülmüştür.

47) Uşak - Atatürk ve Etnografya Müzesi

Yunan Ordusunun esir Başkomutanı Trikopis bu binada Atatürk'ün huzuruna getirilmiş, Başkomutan Trikopis'in silah ve kılıcını kurmayları İsmet Paşa (İsmet İnönü), Halit Akmansu, (Dadaylı Halit), Asım Paşa (Asım Gündüz) ile birlikte teslim almıştır. Başkomutan Trikopis esir olmasına rağmen, Atatürk tarafından Türk misafirperverliği ile karşılanmıştır. 1970'li yılların ortalarında kamulaştırılan yapı 1 Eylül 1978 tarihinde Atatürk ve Etnografya Müzesi olarak açılmıştır.

48) Yalova - Atatürk Köşkleri

Tedavi edici doğal kaynakları ve yeşil çevresiyle Yalova ve Termal, Cumhuriyetimizin kurucusu Büyük Önder Atatürk'ün de beğenisini kazanmıştır. Çeşitli nedenlerle geldiği Yalova'da kendisine Baltacı Çiftliği'ndeki köşk tahsis edilmiş, daha sonra Millet Çiftliği'ndeki köşk yaptırılmıştır. Yalova'yı ve şifalı kaplıcalarını çok seven Atatürk, 1927'den 3 Şubat 1938'e kadar sık sık Yalova'ya gelmiş, dinlenmiş ve şifalı sularından yararlanmıştır. Yalova'da, Atatürk Köşkü, Baltacı Çiftliği Köşkü ve Cumhurbaşkanlığı Köşkü olmak üzere üç köşk yaptırılmıştır.

Nevin YAZICI

KAYNAKÇA

ARIK, Remzi Oğuz, **Türk Müzeciliğine Bir Bakış**, İstanbul 1953.

Atatürk'ün Kültür ve Medeniyet Konusundaki Sözleri, Atatürk Kültür Merkezi Yay., Ankara 1999.

ELDEM, Halil Ethem, **Hatıra Kitabı**, Ankara 1953.

İNAN, Afet, "Atatürk ve Tarih Tezi", **Bellekten**, C III, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara 1939.

İNAN, Afet, **Atatürk Devrinde Arkeoloji Çalışmaları, Tarihten Bugüne**, Ankara 1970.

İNAN, Afet, **Atatürk Hakkında Hatıralar ve Belgeler**, Ankara 1969.

İNAN, Afet, **Mustafa Kemal Atatürk'ten Yazdıklarım**, Millî Eğitim Basımevi, İstanbul 1971.

KARAL, Enver Ziya, "Atatürk'ün Türk Tarih Tezi", **Atatürkçülük II. Kitap**, İstanbul 1988.

KOCATÜRK, Utkan, "Atatürk'ün Tarih Tezi", **Atatürk Araştırmaları Merkezi Dergisi**, Cilt III, Ankara 1987.

KOŞAY, Hamit Zübeyir, **Etnografya Müzesi Kılavuzu**, Ankara 1956.

Müzelerin Teşkilatlanması Pratik Öğütler, TTK, Ankara.

ÖNDER, Mehmet, **Atatürk Evleri-Atatürk Müzeleri**, TTK, Ankara 1970.

ÖNDER, Mehmet, **Atatürk'ün Yurt Gezileri**, Ankara 1975.

13/10/2024 tarihinde <https://ataturkansiklopedisi.gov.tr/bilgi/ataturk-muzeleri/?pdf=3796> adresinden erişilmiştir